

ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO PAJAMŲ IR IŠLAIDŲ ANALIZĖ 2019–2023 m.

Gabija Zalepūgaitė

Šiaulių valstybinė kolegija, Aušros al. 40, Šiauliai

Darbo vadovė lekt. Lina Kušleikienė

Anotacija. Savivaldybės biudžetas – savivaldybės tarybos patvirtintas savivaldybės biudžeto ir pajamų ir asignavimų planas biudžetiniams metams. Kiekviena savivaldybė turi atskirą savo biudžetą, kurį tvirtina savivaldybės Taryba. Savivaldybės biudžetas rengiamas remiantis Lietuvos Respublikos įstatymais, nutarimais bei vadovaujantis Šiaulių miesto savivaldybės Tarybos nustatyta tvarka. Šiame darbe analizuojama Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto pajamos ir išlaidos 2019-2023 metais. Tyrimo tikslas yra ištirti savivaldybės biudžeto struktūrą, formavimo principus, metodus, pajamų ir išlaidų dinamiką bei svarbiausius veiksnius, turinčius įtakos finansiniam balansui. Šio darbo rezultatai suteiks įžvalgą į Šiaulių miesto savivaldybės finansinę būklę, padės identifikuoti svarbiausias tendencijas bei problemas, ir bus naudingi kaip pagrindas formuojant ateities biudžetą bei sprendimus dėl finansinių prioritetų.

Pagrindiniai žodžiai: savivaldybės biudžetas, pajamos, išlaidos

IVADAS

Temos aktualumas: Daugumai, labai dažnai yra girdima sąvoka biudžetas – pajamų ir išlaidų sąmata, kalbant tiek apie valstybės ar savivaldybių pajamas ir išlaidas. Lietuvoje yra sudaromi ir tvirtinami centrinės valdžios, savivaldybių, valstybinio socialinio draudimo fondo ir kt. biudžetai. (R. Vainienė, 2005). Savivaldybių biudžetų sudarymas reglamentuojamas šias teisės aktais: Lietuvos Respublikos Konstitucija, Biudžeto sandaros įstatymu, atitinkamų metų valstybės ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu, Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodika ir kt. teisės aktais. Savivaldybių biudžetų teisinis pagrindas yra savivaldybių tarybų priimti sprendimai dėl atitinkamų biudžetinių metų savivaldybių biudžeto patvirtinimo. Savivaldybių biudžetuose yra sukaupiamos lėšos, reikalingos įstatymų priskirtoms funkcijoms atlikti. Kiekvieno miesto, rajono savivaldybė turi savarankišką biudžetą, kuris sudaromas ir tvirtinamas vieneriems biudžetiniams metams. (O. Buckiūnienė, 2011) Biudžeto sandaros įstatymo tikslas yra siekiant ilgalaikės, visapusiškos ekonominės ir socialinės Lietuvos Respublikos piliečių gerovės, tvaraus ilgalaikio ekonomikos augimo, užimtumo ir nekeliant grėsmės kainų stabilumui užtikrinti, kad sudarant ir vykdant biudžetą piniginiai ištekliai būtų naudojami efektyviai. (O. Buckiūnienė, 2011)

Šiauliai – miestas šiaurės Lietuvoje, ketvirtasis pagal gyventojų skaičių šalies miestas. Šiaulių miesto savivaldybė yra Šiaulių apskrityje. Savivaldybės atstovaujamoji valdžia – Šiaulių miesto savivaldybės taryba, vykdomoji valdžia – Šiaulių miesto savivaldybės administracija. Šiaulių miesto savivaldybės taryboje patvirtintas itin svarbus Šiaulių miesto gyvenimui dokumentas – 2024 metų miesto biudžetas. Lyginant su 2023 metais miesto biudžetas ir toliau auga, tai galime matyti Šiaulių miesto savivaldybės 2024 metų biudžete, pajamos yra lygios išlaidoms – biudžetas subalansuotas. (Sprendimas dėl Šiaulių miesto savivaldybės 2024 metų biudžeto patvirtinimo)

Apibendrinant, savivaldybės finansų ištekliai yra nurodomi savivaldybių biudžetuose bei nebiudžetiniuose fonduose. Pagrindinės savivaldybių lėšos yra kaupiamos Šiaulių savivaldybės biudžetuose, kurie pagal Lietuvos Respublikos įstatymus yra savarankiški ir privalo būti subalansuoti tiek su pajamomis bei išlaidomis. Savivaldybės biudžetų tvirtinimas yra vienas iš svarbiausių metų įvykių savivaldybėje.

Darbo objektas: savivaldybės biudžeto pajamos ir išlaidos

Darbo tikslas: išnagrinėti savivaldybės biudžeto pajamas ir išlaidas

Uždaviniai:

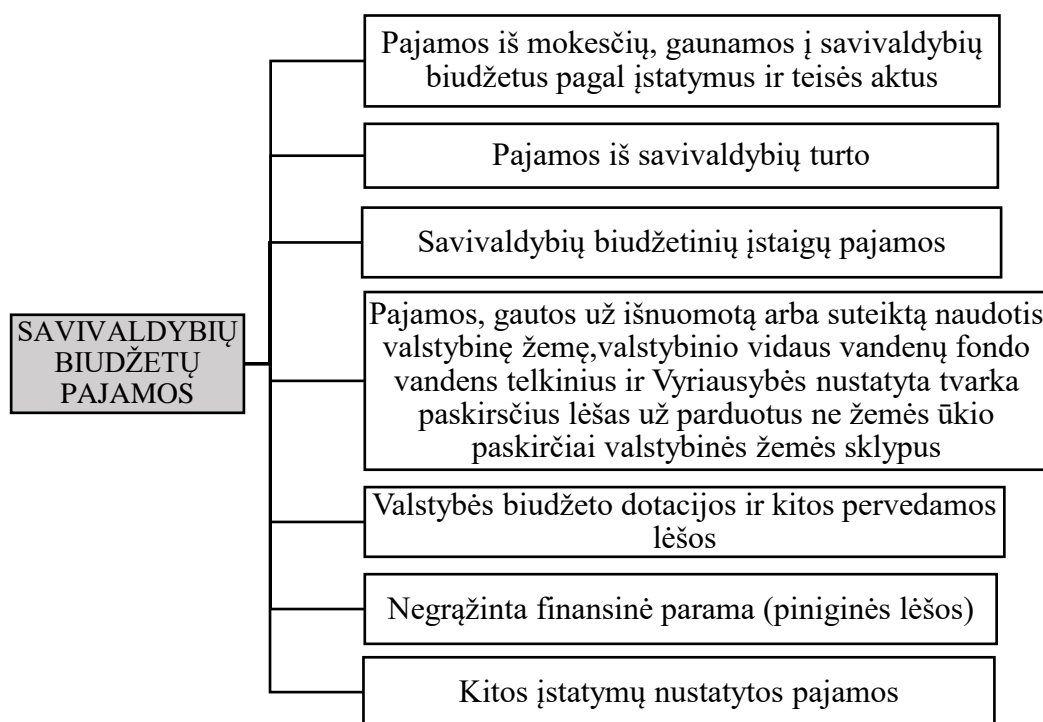
1. Atskleisti savivaldybės biudžeto pajamų ir išlaidų sampratą, sandarą, struktūrą, principus ir metodus.
2. Išanalizuoti Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto pajamas ir išlaidas 2019-2023m.

Darbo metodai ir priemonės: mokslinės literatūros analizė, sisteminimas, analizavimas, palyginimas, apibendrinimas, grafinis vaizdavimas, Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto dokumentų analizė.

1. SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO SAMPRATA IR SANDARA

1.1 Savivaldybės biudžeto pajamų struktūra, principai ir metodai

Savivaldybių biudžetų pajamas sudaro dalis gyventojų pajamų mokesčio, pajamos iš vietinių rinkliavų, valstybės biudžeto skiriamos dotacijos ir kitos pajamos. (Lietuvos finansai) Savivaldybės biudžeto pajamos - visos savivaldybių biudžetų sukaupiamos lėšos. Savivaldybių biudžetų pajamos gali būti tik piniginės lėšos. (Lietuvos Respublikos finansų ministerija). Savivaldybių biudžetų pajamos Lietuvoje yra įvairios ir apima gyventojų pajamų mokesčio dalį, vietinių rinkliavų gautas pajamas, valstybės biudžeto dotacijas bei kitas pajamas. Šios pajamos yra svarbiausias finansavimo šaltinis savivaldybėms, leidžiant joms vykdyti skirtingas veiklas ir projektus. Visos šios lėšos yra suskirstytos ir tvarkomos savivaldybių biudžetuose, kurie gali būti sudaryti tik iš piniginių lėšų. Tai reiškia, kad savivaldybės turi valdyti ir efektyviai panaudoti šias finansines priemones siekdamas užtikrinti savo teritorijos gyventojų gerovę ir infrastruktūros plėtrą. Savivaldybės biudžeto pajamų struktūra (žr. 1 pav.)

1 pav. Savivaldybės biudžeto pajamos

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis O. Buckiūnienė, 2011

Į savivaldybių biudžetų pajamas įtraukiamos ir įmokos už ilgalaikio turto materialiojo ir nematerialiojo realizavimą. Mokesčių į savivaldybių biudžetus apskaičiavimą ir mokėjimą kontroliuoja tam tikros įgaliotos institucijos. (O. Buckiūnienė, 2011)

Mokesčiai, patenkantys į savivaldybių biudžetus (O. Buckiūnienė, 2011):

- Mokestis už aplinkos teršimą
- Paveldimo turto mokestis
- Vietinės rinkliavos mokestis
- Gyventojų pajamų mokestis
- Nekilnojamo turto mokestis
- Žemės mokestis

- Mokestis už valstybinius gamtos išteklius

Lietuvoje virš 90 procentų valstybės bei savivaldybės biudžetų įplaukų sudaro mokesčių pajamos. (VMI) Savivaldybės biudžeto gautos viršplaninės pajamos skirstomos savivaldybės tarybos sprendimu. Jeigu nevykdomi savivaldybių biudžetai, t.y. gaunama mažiau pajamų, negu buvo numatyta, finansavimas iš savivaldybių biudžetų vykdomas savivaldybių tarybų nustatyta tvarka. (Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas 30 straipsnis.)

Formuojant savivaldybių biudžetus, turi būti laikomasi tam tikrų principų:

- Realus kasos darbas
- Balansas
- Pilnumas
- Viešumas
- Teisingumas ir aiškumas
- Bruto įvertinimas
- Individualus įvertinimas
- Nuolatinis funkcijų atlikimas
- Bendras išlaidų padengimas
- Taupumas ir ekonomiškumas

Įgyvendinant šiuos principus, galima suformuoti subalansuotą, efektyvų, skaidrų savivaldybės biudžetą, sudarant galimybes visuomenei aktyviai dalyvauti jo formavimo procese. Savivaldybių biudžetų sudarimo praktikoje naudojami tam tikri biudžeto formavimo metodai. (V. Kazlauskienė, 2012

1 lentelė

Savivaldybės biudžeto formavimo principai

Nuolatinis funkcijų vykdymas	Savivaldybė jai pirkirtas funkcijas turi vykdyti stabiliai, t.y biudžete numatytas išlaidas skirti numatytoms funkcijoms vykdyti
Taupumas ir ekonomiškumas	Sudarant ir vykdant biudžetą savivaldybė turi siekti efektyvausių rezultatų, jie turi atitikti kokybę ir patikimumą
Biudžeto balansas	Savivaldybių biudžetai turi būti subalansuoti, pajamos sulyginamos su išlaidomis
Realus kasos darbas	Savivaldybių biudžetų projekte turi būti nurodomos tik realiai numatomos pajamos ir išlaidos
Biudžeto pilnumas	Biudžeto projekte turi būti įtrauktos visos savivaldybės pajamos ir išlaidos
Bendras išlaidų padengimas	Biudžete numatytos pajamos turi būti skirtos numatytoms išlaidoms padengti
Individualus įvertinimas	Biudžeto projekte pajamos ir išlaidos turi būti indetifikuojamos pagal pajamų kilmę ir išlaidų paskirtį
Viešumas	Biudžeto projektas turi būti prieinamas: institucijoms, interesų grupėms, bendruomenės nariams, tam, kad būtų galima pateikti pastabas ir pasiūlimus

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis R. Stačiokas, A. Mažeika, R. Rupšys

Išnagrinėjus autorių biudžeto formavimo principus, galima pastebėti, kad nors jų įvardinimas, detalizavimas skiriasi, jie vis dėlto yra panašūs.

2 lentelė

Biudžeto formavimo metodai

„Augančio biudžeto“
Nustatytų ribų arba fiksuotų limitų
Siekiamų rezultatų ir jų pagrindų programinio biudžeto sudarymo
Pokyčių planavimo
„Nulinio planavimo“

Šaltinis: Sudaryta autorės, remiantis E. Buškevičiūte, 2008

Apibendrinant, savivaldybės biudžeto pajamos yra tik piniginės lėšos gautos iš gyventojų pajamų mokesčio, vietinių rinkliavų kuriois moka fiziniai ir juridiniai asmenys, valstybės biudžeto dotacijos

ir kitos pajamos. Šios pajamos yra esminis savivaldybių finansavimo šaltinis, suteikiant galimybę vykdyti įvairias veiklas ir projektus teritorijoje. Biudžeto pajamų struktūrą sudaro įvairios mokesčių kategorijos, tokių kaip mokestis už aplinkos teršimą, paveldimo turto mokestis, gyventojų pajamų mokestis ir kt. Savivaldybių biudžeto gautos pajamos tvarkomos pagal tam tikrus principus: įskaitant realaus kasos darbo, balanso, pilnumo, viešumo ir kt. Savivaldybių biudžetų formavimui naudojami įvairūs metodai, tokie kaip "augančio biudžeto", nustatytų ribų arba fiksuotų limitų ir kt. Šie metodai padeda suformuoti subalansuotą, efektyvų ir skaidrų savivaldybės biudžetą, kuris atspindi vietos gyventojų poreikius ir skatina visuomenės aktyvų dalyvavimą biudžeto formavimo procese.

1.2 Savivaldybės biudžeto išlaidų samprata

Savivaldybės biudžeto asignavimai - savivaldybės biudžete patvirtinta lėšų išlaidoms ir ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti suma, kurią asignavimų valdytojas turi teisę biudžetinėmis metais gauti iš savivaldybės biudžete sukauptų lėšų, pateikęs paraišką savivaldybės administracijai, patvirtintoms programoms finansuoti. (Lietuvos Respublikos finansų ministerija) Biudžeto išlaidos - Valstybės biudžeto lėšos naudojamos valstybės funkcijoms finansuoti, dotacijoms savivaldybių biudžetams teikti, valstybės įsipareigojimams vykdyti. Lėšos planuojamos valstybės biudžeto lėšas gaunančių subjektų sąmatose. Išlaidos yra klasifikuojamos pagal finansavimo šaltinį, valstybės funkciją, ekonominę klasifikaciją, nurodančią išlaidų paskirtį ir programas, kurias vykdo valstybės biudžeto lėšas gaunantys subjektai. (Lietuvos finansai)

Biudžetiniams metams pasibaigus rengiamos biudžeto vykdymo ataskaitos. Jos rengiamos atsižvelgiant į:

1. Atitinkamų metų patvirtinto Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo rodiklius;
2. Panaudotas Vyriausybės rezervo lėšas ir savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo lėšas;
3. Perkeltas viršplanines ir nepanaudotas įmokų į biudžetą, skirtų specialioms programoms finansuoti, sumas;
4. Perkeltas Europos Sąjungos finansinės paramos ir kitos gaunamos finansinės paramos viršplanines ir nepanaudotas įmokų į biudžetą sumas;
5. Nepanaudotos programų asignavimų dalies, kurią sudaro Europos Sąjungos finansinė parama, kita gaunama finansinė parama ir bendrojo finansavimo lėšos, sumas.

Savivaldybių biudžetų įvykdymo ataskaitą rengia savivaldybių administracijos pagal savivaldybių biudžetų apskaitos duomenis. Biudžetinių metų savivaldybės biudžeto įvykdymo ataskaitą tvirtina savivaldybės taryba. (Lietuvos Respublikos finansų ministerija)

Lietuvos savivaldybių asignavimus galima klasifikuoti naudojant funkcinę ir ekonominę klasifikacijas. 1 lentelėje pateikta Lietuvos savivaldybių biudžetų asignavimai. (V. Kazlauskienė, 2012)

3 lentelė

Lietuvos savivaldybių biudžetų asignavimai

Pagal funkcinę klasifikaciją:	Pagal ekonominę klasifikaciją:
1. Bendros valstybinės paslaugos	1. Darbo užmokestis ir socialinis draudimas
2. Gynyba	2. Prekių ir paslaugų naudojimas
3. Viešoji tvarka ir visuomenės apsauga	3. Turto išlaidos
4. Ekonomika	4. Subsidijos
5. Aplinkos sauga	5. Dotacijos
6. Būstas ir komunalinis ūkis	6. Socialinės išmokos (pašalpos)
7. Sveikatos priežiūra	7. Kitos išlaidos
8. Poilsis, kultūra ir religija	8. Sandoriai su materialiuoju turtu ir finansinių įsipareigojimų vykdymas
9. Švietimas	
10. Socialinė apsauga	

Šaltinis: sudarytas autorės remiantis V. Kazlauskiene, 2012

Pagal E. Buškevičiūtę (2008), Lietuvos savivaldybių fiskalinės teisės yra ribotos ir jų vaidmuo formuojant savo biudžetines pajamas nepakankamas, nes praktiškai savivaldybėms paliekama tik teisė savarankiškai planuoti biudžeto asignavimus. Vietos biudžetuose stokojama lėšų einamosioms išlaidoms finansuoti ir ypač kapitalui investuoti.

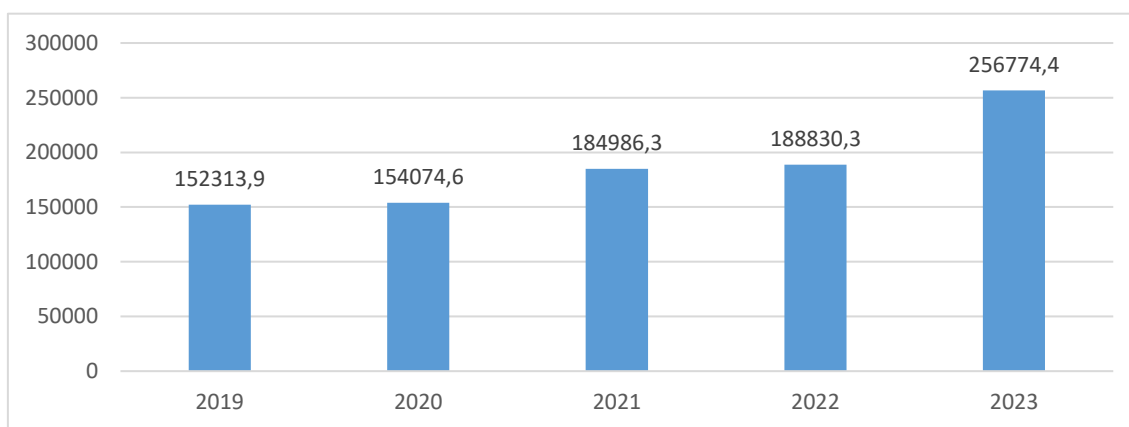
Savivaldybių finansų vaidmuo vietiniuose biudžetuose didėja, tai rodo perskirstoma vis didesnė per valstybės finansų sistemą sukaupiamą lėšų dalis. Didėjant vietinių valdžios organų vaidmeniui ir jų įtakai valstybės gyvenimui, didėja vietinis ūkis, tampa sudėtingesnės vietinių valdžios organų funkcijos. Savivaldybių biudžetai, vis dažniau reikalingi pasikeitimui, formuojant teritorinę infrastruktūrą. Savivaldybių biudžetai svarbūs vykdant socialines programas, finansuojant didėjančias socialines išlaidas.

Apibendrinant, Savivaldybės biudžeto asignavimai apibrėžiami kaip patvirtintos lėšos, skirtos biudžeto išlaidoms ir ilgalaikiam materialiam ir nematerialiam turtui įsigyti. Asignavimų valdytojas turi teisę gauti šias lėšas biudžetiniams metais iš savivaldybės biudžeto, pateikęs paraišką savivaldybės administracijai, skirtoms programoms finansuoti. Baigiantis biudžetiniams metams, rengiamos biudžeto vykdymo ataskaitos, kurioms įtaką daro patvirtinti finansiniai rodikliai, panaudotos rezervų lėšos, perkeliama viršplaninės ir nepanaudotos įmokos į biudžetą, taip pat nepanaudotos Europos Sąjungos finansinės paramos ir kitos gaunamos finansinės paramos sumos. Lietuvos savivaldybių asignavimai klasifikuojami pagal funkcinę ir ekonominę klasifikacijas, atspindinčias skirtingas paslaugas ir išlaidų kategorijas. Pastebima, kad Lietuvos savivaldybėms skiriamos lėšos yra ribotos, o joms paliekama tik teisė savarankiškai planuoti biudžeto asignavimus. Stokojama lėšų einamosioms išlaidoms finansuoti, ypač kapitalui investuoti, o vietinių valdžios organų vaidmuo ir įtaka valstybės gyvenimui didėja.

2. Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto pajamos ir išlaidos 2019-2023m.

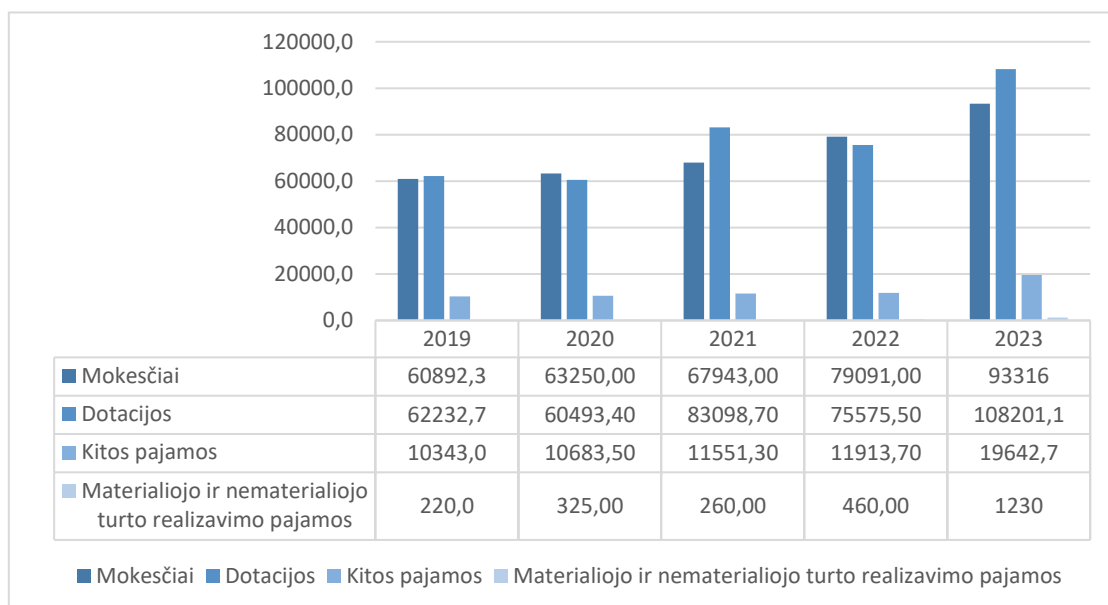
Šiaulių miesto savivaldybės pagrindinė funkcija apima biudžeto formavimą ir jo oficialų patvirtinimą, kaip ir kitose savivaldybėse. Šiaulių miesto savivaldybės taryba, atstovaujanti bendruomenę ir atsakinga už savivaldos teises, funkcijas bei bendruomenės iškeltus uždavinius savivaldybės teritorijoje, kasmet parengia ir patvirtina svarbų Šiaulių miesto gyvenimui dokumentą - biudžetą.

Biudžetas yra išsamus finansinis ataskaita, kurioje pateikiamos visos gautos pajamos ir asignavimai Šiaulių miesto savivaldybei. 2 pav. pateikta Šiaulių miesto savivaldybės pajamos.

2 pav. Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto pajamos 2019-2023 m. (tūkst. Eur)

Iš 2 paveikslu duomenų matosi, kad Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto pajamos 2019-2023 metų laikotarpiu vidutiniškai sudarė 187395,9 tūkst. Eur ir padidėjo 104460,5 tūkst. Eur. arba 40,68 proc. Pajamos gaunamos iš įvairių šaltinių, o ši informacija yra grafiškai pavaizduota 3 pav. Biudžeto pajamų didėjimui didžiausią įtaką turėjo – dotacijos, o mažiausią įtaką – materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamos.

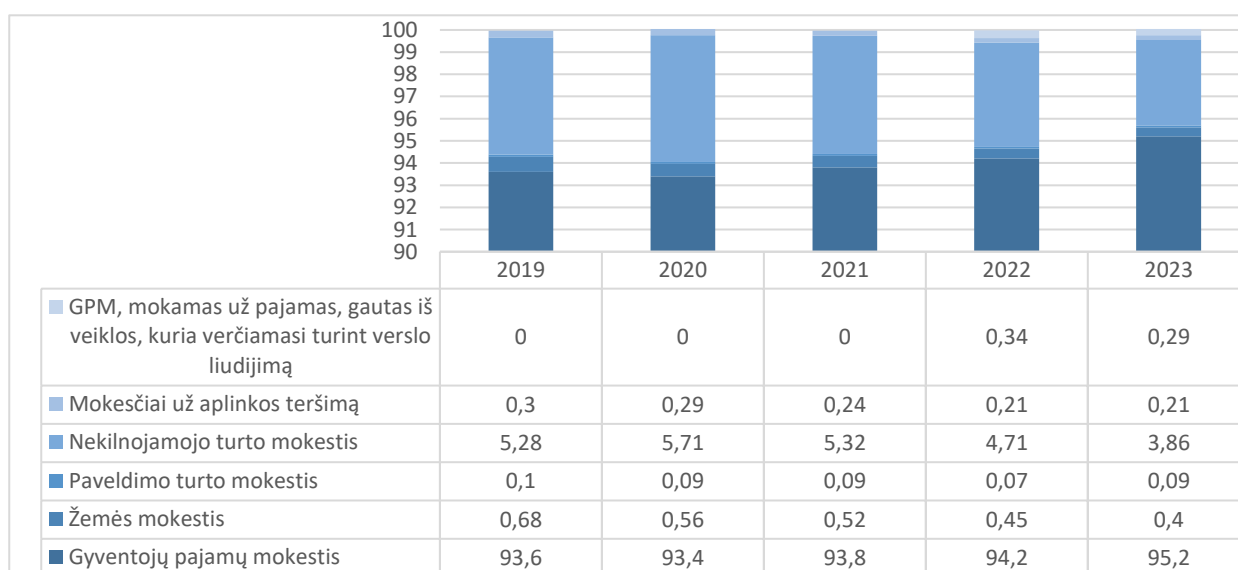
3 pav. Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto pajamų dinamika 2019-2023 m. (tūkst. Eur)

Šiaulių miestui suteikta parama padidėjo 45968,4 tūkst. Eur arba 42,48 proc., o struktūriškai dotacijos sudarė atitinkamai 40,86 proc., 39,26 proc., 44,92 proc., 40,02 proc., 42,14 proc. biudžeto pajamų.

Pajamos gautos surinkus mokesčius ir fizinių ir juridinių asmenų, padidėjo 32423,7 tūkst. Eur arba 34,76 proc. Šiaulių miesto savivaldybė pajamų gauna iš šių mokesčių: gyventojų pajamų ir pelno mokesčiai, žemės mokestis, paveldimo turto mokestis, nekilnojamojo turto mokestis, mokesčiai už aplinkos teršimą, valstybės ir vietinės rinkliavos.

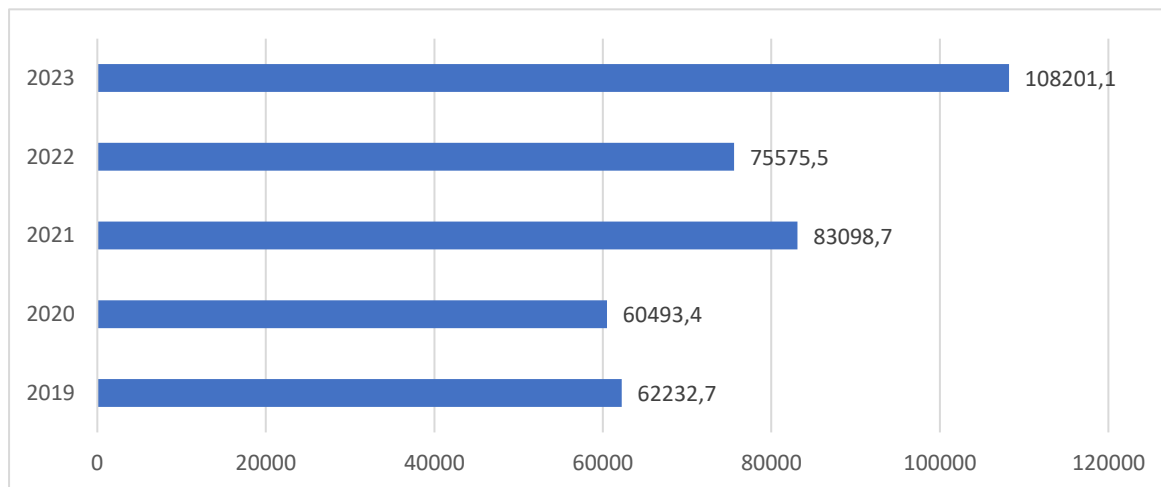
Kitos pajamos, Šiaulių miesto savivaldybės biudžete, įvardijamos tokios, kaip palūkanos už paskolas, už depozitus, dividendai, nuomos mokestis už valstybinę žemę ir valstybinio vidaus vandenų fondo vandens telkinius, kiti mokesčiai už valstybinius gamtos išteklius, pajamos už patalpų nuomą, už atsitiktines paslaugas, įmokos už išlaikymą švietimo, socialinės apsaugos ir kitose įstaigose bei pajamos iš baudų ir konfiskacijos. Kitos pajamos per 2019-2023 m. padidėjo – 9299,7 tūkst. Eur arba 47,34 proc.

Mažiausią dalį visų biudžeto pajamų sudaro materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamos, kurios per analizuojamą laikotarpį padidėjo nežymiai – 1010 tūkst. Eur.

4 pav. Šiaulių miesto savivaldybės gaunamų mokesčių struktūra (%) 2019-2023 m.

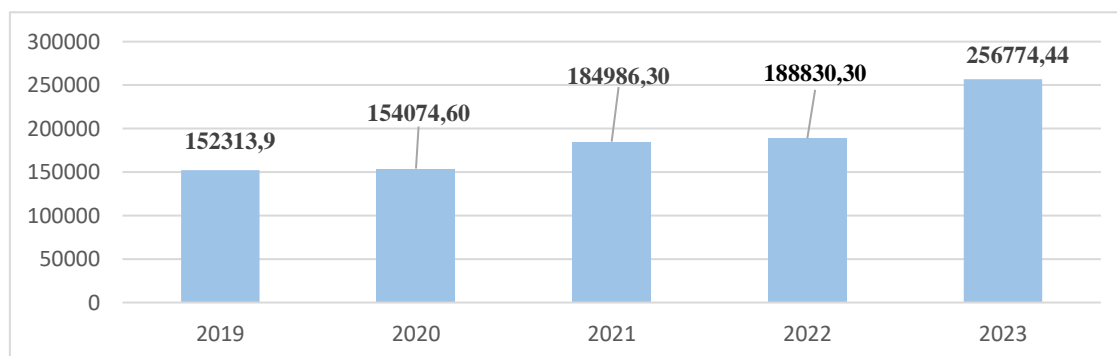
Iš 4 pav. duomenų galima matyti, kad daugiau nei 90 proc. surenkamų mokesčių sudaro gyventojų pajamų mokestis, o mažiausią įtaką Šiaulių miesto savivaldybės biudžetui daro paveldimo turto mokestis. Nuo 2022m Šiaulių miesto savivaldybė pradėjo gauti gyventojų pajamų mokestį, kuris mokamas už pajamas gautas iš veiklos, kuria verčiamasi turint verslo liudijimą.

5 pav. Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto gaunamų dotacijų dinamika (tūkst. Eur) 2019-2023 m.

Dotacijos – valstybės ir savivaldybės institucijų, tarptautinių organizacijų ir fondų bei kitų trečiųjų asmenų finansinė ir materialinė parama konkrečiai veiklai. Šiaulių miesto savivaldybė gauna šias dotacijas: socialinėms paslaugoms teikti, socialiniai paramai mokiniams teikti, visuomenės sveikatos priežiūros funkcijoms atlikti, socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti ir kitos. Daugiausia Šiaulių miesto savivaldybė dotacijų gavo 2023 metais, o mažiausiai 2022 metais.

Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto pajamos yra skirstomos ir investuojamos į įvairias valstybės funkcijas, kurias planuojama įgyvendinti kasmet: savivaldybių institucijų ir įstaigų veiklos tęstinumą, valstybės karinę gynybą, vidaus saugumą viešąjį saugumą, socialinę apsaugą, švietimo įstaigų ir mokslinių tyrimų institutų veiklą, aplinkos apsaugą, sveikatos apsaugą, žemės ūkio, pramonės, energetikos sektoriaus veiklos tęstinumą, valstybės finansų valdymas ir mokesčių administravimą, kultūros paveldo apsaugą ir į kitas tiek su valstybę, tiek su Šiaulių miesto savivaldybę, susijusias funkcijas.

6 pav. Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto asignavimai 2019-2023 metais.(tūkst. Eur.)

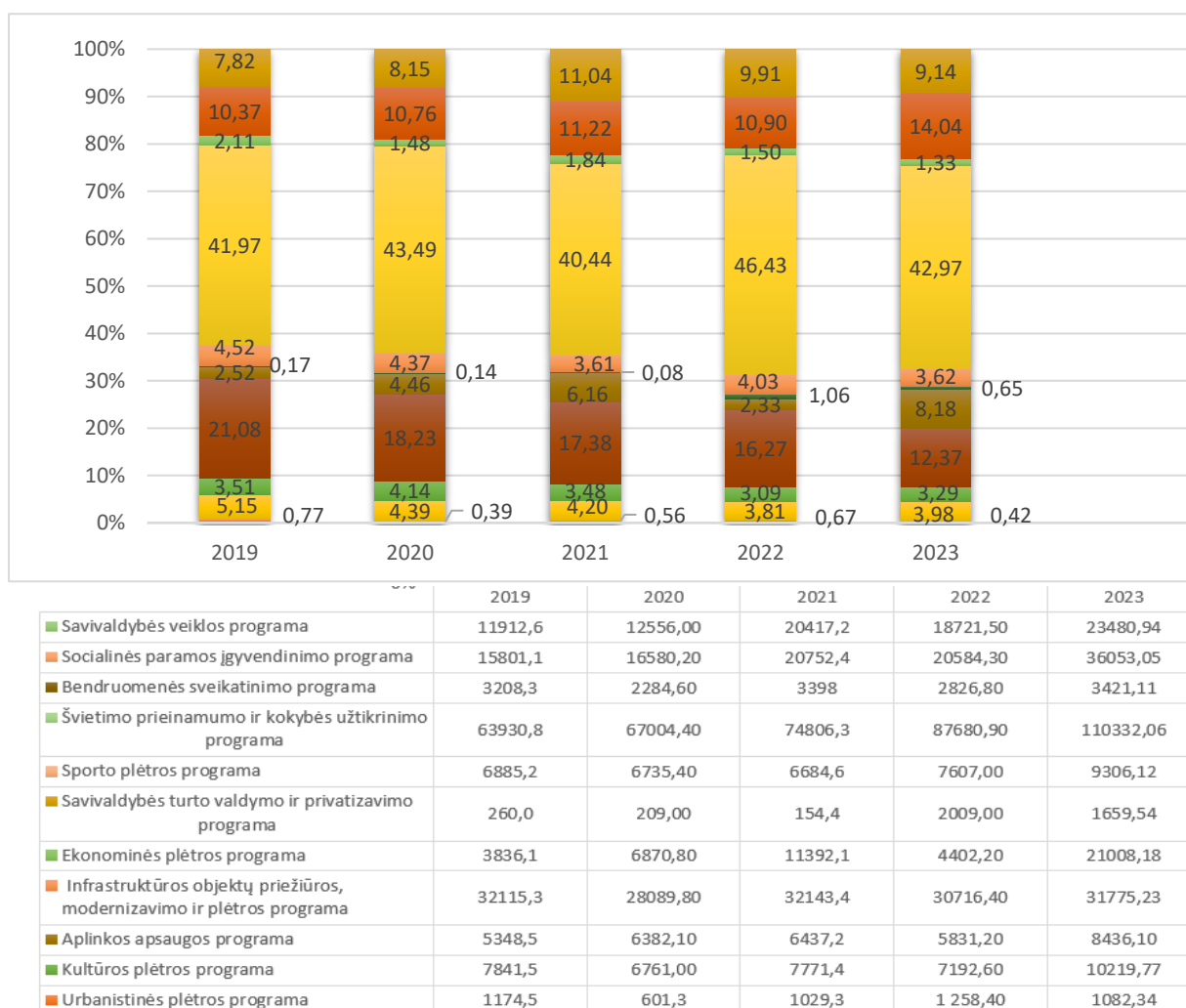
Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto išlaidos yra piniginės sumos, kurios yra skiriamos finansuoti skirtingas veiklos sritis ir projektus savivaldybėje. Tai apima: mokyklų, ligoninių, kultūros įstaigų palaikymą, infrastruktūros projektus, socialinę paramą ir kitas veiklas, kurioms savivaldybė yra įsipareigojusi skirti lėšas. Biudžeto išlaidos yra svarbus veiksnys, nes jos nulemia, kaip bus panaudojamos viešosios lėšos ir kaip bus aprūpinamos viešosios paslaugos gyventojams. Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto asignavimai yra grafiškai pavaizduoti 3 pav. Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto išlaidos 2019-2023m. žr. 3 pav. padidėjo nuo 152313,9 tūkst. Eur. iki 256774,44 tūkst. Eur

t.y. 104460,5 tūkst. Eur arba 40,68 proc. Taip pat biudžeto išlaidos 2019-2023 metų laikotarpiu vidutiniškai sudarė 187395,9 tūkst. Eur.

Šiaulių savivaldybės biudžeto išlaidos kasmet turėjo polinkį didėti, kadangi per 2019-2021 m. padidėjo 32672,4 tūkst. Eur arba 17,66 proc., o 2021-2023 m. padidėjo 71788,1 tūkst. Eur arba 27,96 proc. Biudžeto išlaidos visuomet yra planuojamos atsižvelgiant į savivaldybės funkcijas, o lėšos skiriamos pagal sritis, kurios yra esminės savivaldybės veiklai.

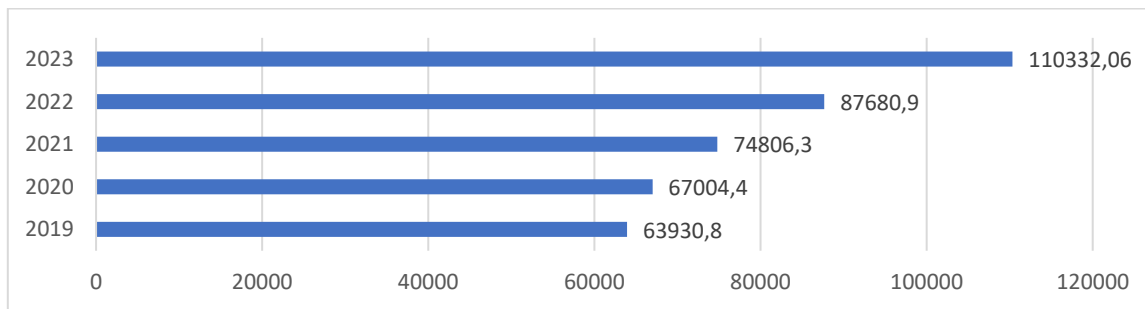
Šiaulių savivaldybės biudžeto asignavimai, metiniame biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinyje, suskirstyti pagal funkcinę klasifikaciją ir įvairias programas. Biudžeto išlaidų struktūra pavaizduota grafiškai 4 pav.

Iš 4 pav. duomenų matyti, kad struktūriškai didžiausią dalį išlaidų 2019-2023 m. sudarė švietimo programa – vidutiniškai 80750,9 tūkst. Eur. arba 43,06 proc. Taip pat pakankamai didelę dalį asignavimų sudarė: švietimas, infrastruktūros objektų priežiūros, modernizavimo ir plėtros programa, socialinės paramos įgyvendinimo programa ir kt. Mažiausią dalį asignavimų sudarė savivaldybės turto valdymo ir privatizavimo programa ir urbanistinės plėtros programa.

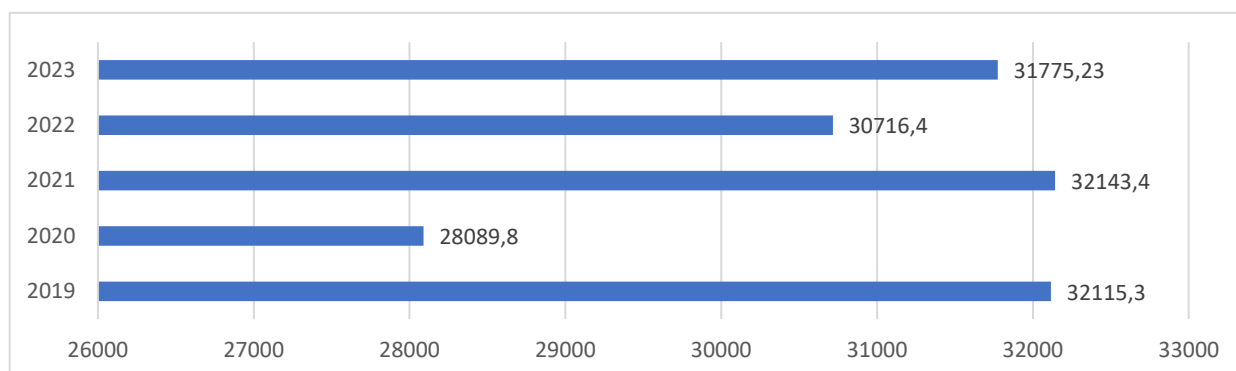
7 pav. Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto išlaidų struktūra (%) ir dinamika (tūkst. Eur) 2019-2023 metais

8 pav. Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto švietimo programos dinamika (tūkst. Eur) 2019-2023 m.

Daugiausia Šiaulių miesto savivaldybė švietimo programai skyrė 2023 metais, o mažiausiai 2019 metais. Išlaidos švietimo sistemai per 2019-2023m padidėjo 57 proc.

9 pav. Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto infrastruktūros objektų priežiūros, modernizavimo ir plėtros programa dinamika (tūkst. Eur) 2019-2023 m.

Taigi galima teigti, kad daugiausiai Šiaulių miesto savivaldybė biudžeto pajamų surenka iš dotacijų bei mokesčių, tokių kaip GPM, pelno mokestis, žemės mokestis ir kt. Daugiausiai lėšų yra investuojama į švietimą, infrastruktūros objektų priežiūros, modernizavimo ir plėtros programą, socialinės paramos įgyvendinimo programą ir kt. Kadangi Šiaulių savivaldybės biudžeto pajamos 2019-2023 m. buvo lygios išlaidoms, todėl kiekvienais metais biudžetas buvo subalansuotas.

IŠVADOS

- Atskleista, kad savivaldybės biudžeto pajamos yra esminis finansavimo šaltinis, apimantis gyventojų pajamų mokestį, vietines rinkliavas, valstybės dotacijas ir kitas pajamas. Įvairios mokesčių kategorijos, tokios kaip aplinkos teršimo mokestis ar paveldimo turto mokestis, sudaro biudžeto pajamų struktūrą. Šios pajamos yra tvarkomos pagal principus, kurie apima realų kasos darbą, balansą, pilnumą ir viešumą. Savivaldybės biudžetų formavimui naudojami įvairūs metodai, siekiant suformuoti efektyvų ir skaidrų biudžetą, atitinkantį vietos gyventojų poreikius. Be to, savivaldybės biudžeto asignavimai yra patvirtintos lėšos, skirtos biudžeto išlaidoms ir turtui įsigyti. Šios lėšos yra valdomos pagal principus ir naudojamos pagal savivaldybės poreikius, kurie didėja, o finansavimas iš valstybės biudžeto yra ribotas.
- Išanalizavus Šiaulių miesto savivaldybės 2019-2023 m. biudžeto pajamas ir išlaidas nustatyta, jog biudžetas yra subalansuotas, kadangi pajamos lygios išlaidoms. Daugiausiai lėšų savivaldybė surinko 2023 m., o lyginant su 2019 m. pajamos padidėjo 40,68 proc. Daugiausia išlaidų Šiaulių savivaldybėje buvo 2023 m., o lyginant su 2019 m., išlaidos padidėjo 40,68 proc. Didžiausią dalį pajamų sudarė dotacijos ir mokesčių pajamos, o daugiausiai lėšų skirta švietimui, infrastruktūros objektų priežiūros, modernizavimo ir plėtros programai ir socialinės paramos įgyvendinimo programai.

BIBLIOGRAFINIŲ NUORODŲ SĄRAŠAS

1. E. Buškevičiūtė. (2008). Viešieji Finansai. Kaunas. „Technologija“.
2. Lietuvos finansai.
Žiūrėta 2024-04-04 internete <https://lietuvosfinansai.lt/mun-budget/>
3. Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas.
Žiūrėta 2024-04-04 internete <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.428/ZgRSSZGERR>
4. Lietuvos Respublikos finansų ministerija.
Žiūrėta 2024-04-04 internete <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/biudzetas>,<https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/biudzetas/biudzeto-vykdymas>
5. O. Buckiūnienė. (2011). Finansų teorijos pagrindai: mokomoji knyga. Vilnius. Vilniaus kolegija,
6. R. Vainienė. (2005). Ekonomikos terminų žodynas. Vilnius. Tyto alba,
7. Sprendimas dėl Šiaulių miesto savivaldybės 2020 metų biudžeto patvirtinimo.
Žiūrėta 2024-04-04 internete <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7de57cc048df11ea8895faf9aa6b1770>
8. Sprendimas dėl Šiaulių miesto savivaldybės 2021 metų biudžeto patvirtinimo.
Žiūrėta 2024-04-04 internete <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f3aaf6d05bda11ee8e3cc6ee348ebf6d?jfwid=zh18d0k82>
9. Sprendimas dėl Šiaulių miesto savivaldybės 2022 metų biudžeto patvirtinimo.
Žiūrėta 2024-04-04 internete <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6a1cb9a5852e11ecb8b0fe92fb660e20?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=5954edba-867d-4534-9b2a-7654ac40625c>
10. Stačiokas, R., Mažeika, A., Rupšys, R. (2003). Apskaita ir atskaitomybė vietos savivaldybėse. Mokomoji knyga. Kaunas: Technologija
11. Valstybinė mokesčių inspekcija.
Žiūrėta 2024-04-03 internete <https://www.vmi.lt/evmi/biudzeto-pajamos>
12. Visuotinė Lietuvių enciklopedija.
Žiūrėta 2024-04-05 internete <https://www.vle.lt/straipsnis/savivaldybes-biudzetas/>
13. V. Kazlauskienė. (2012). Finansai: mokomoji knyga. Kaunas. „Technologija“.
14. Sprendimas dėl Šiaulių miesto savivaldybės 2019 metų biudžeto patvirtinimo.
Žiūrėta 2024-04-05 internete <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/58d9d3d02be011e9a505bd13c24940c9/cxcDQMgicy?jfwid=z0x9j80ed>
15. Sprendimas dėl Šiaulių miesto savivaldybės 2023 metų biudžeto patvirtinimo.
Žiūrėta 2024-04-05 internete <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/32725de8a33a11ed924fd817f8fa798e/gEhouFpcds>
16. Lazdynas R. (2005). Savivalda: filosofija, teorija, praktika. – Šiauliai: Saulės delta.